

1.3. Зрењанин

У Зрењанину су се, током 2005. и 2006. године, вршила следећа мерења:

1. мерење концентрације суспендованих честица на две прометне раскрснице (Петра Драпшина 15 и угао Београдске и Барањске улице), и
2. мерење концентрације ВТХ-а (бензена, толуена и ксилена), сумпор-диоксида и чађи на једној прометној раскрсници у циљу процене утицаја саобраћаја на квалитет ваздуха.

Поред ових индикативних мерења вршена је редовна контрола квалитета ваздуха аутоматском станицом која је смештена у близини индустријске зоне у Зрењанину, а чије су карактеристике локације дате у табели 1.3.1 мапи 1.3.1.

Мапа 1.3.1.- Мапа Зрењанина са назначеним локалитетима мерних станица и индустријским зонама

Зона 1:

1. Асфалтна база а.д.«Путеви», Жарка Зрењанина 58.

Зона 2:

1. «Бегеј» а.д. Бродоградилиште, Темишварски друм 6.б.

Зона 3 :

1. «Радијатор» (стари), Милетићева ;
2. а.д. «Дијамант», Темишварски друм 14 ;
3. «Металпрогрес», Милетићева 124 ;
4. а.д. «Млекопродукт», Темишварски друм.

Зона 4 :

1. Индустрија пива «ЗИП», В. Петра Бојовића

Зона 5 :

1. Шиновоз (стари), улица Др Васе Савића ;
2. а.д. «Житопродукт», Болничка 7.

Зона 6 :

1. а.д. «Радијатор», Београдски пут б.б. ;
2. а.д. «Шиновоз», Београдски пут б.б. ;
3. «Бек» индустрија меса , Београдска 44 ;
4. а.д. «БАНАТ СЕМЕ», Вардарска улица ;
5. «Делта Ин», Панчевачки пут б.б. ;
6. «Ипок», Панчевачка 70 ;
7. ЈП ПАНОНСКЕ ЕЛЕКТРАНЕ ТЕ – ТО »Зрењанин«

Табела 1.3.1. - Карактеристике мерног места аутоматске станице

Географска ширина	45,3667
Географска дужина	20,4167
Надморска висина	75
Број становника (у 1000)	80
Назив мерног места	Петра Драпшина
Адреса	Петра Драпшина 15
Тип станице	индустрија
Врста подручја	градска
Карактеризација зоне	Стамбено/индустријска
Главни извор емисије	Јавни електро-енергетски систем, комбинована производња топлотне и електричне енергије и градске топлане
Тип улице	Широка улица ($D/X^{*} > 1.5$)

*д-ширина улице; х-висина зграда

КОНТРОЛА КВАЛИТЕТА ВАЗДУХА АУТОМАТСКОМ СТАНИЦОМ

Сумпор-диоксид

Током 2005. године, односно у периоду мерења (април-децембар), забележено је једно прекорачење ГВИ ($150\mu\text{g}/\text{m}^3$) за сумпор-диоксид и то у децембру 2005. године када је измерена концентрација од $267,5\mu\text{g}/\text{m}^3$.

Концентрације сумпор-диоксида током 2006. године, прекорачиле су ГВИ укупно 5 дана, што износи 2,42% узорака. Максимална концентрација износила је $1009,8\mu\text{g}/\text{m}^3$.

Угљен-моноксид

Током 2005. и 2006. године, није забележено прекорачење ГВИ ($5\text{mg}/\text{m}^3$) за угљен-моноксид. Средња вредност у периоду мерења износила је $0.49\text{mg}/\text{m}^3$, а максимална концентрација $1.81\text{mg}/\text{m}^3$.

Азотни оксиди (NO , NO_2 и NO_x)

Током 2006. године, није забележено прекорачење ГВИ за азот-диоксид, док је за азотне оксиде (NO_x)* забележено прекорачење 46 дана што износи око 20,72% узорака. Годишња средња вредност концентрације за NO износила је $6.34\mu\text{g}/\text{m}^3$, за NO_2 $15.4\mu\text{g}/\text{m}^3$, а за NO_x $22.72\mu\text{g}/\text{m}^3$.

Водоник-сулфид

Током 2006. године, није забележено прекорачење ГВИ ($50\mu\text{g}/\text{m}^3$) за водоник-сулфид. Средња вредност у периоду мерења износила је $2.99\mu\text{g}/\text{m}^3$, а максимална концентрација $21\mu\text{g}/\text{m}^3$.

Озон

Концентрације озона су током 2006. године, прекорачиле ГВИ укупно 20 дана. што износи око 9% узорака. Максимална концентрација која је забележена износила је $20.6\mu\text{g}/\text{m}^3$.

Бензен

Како према Правилнику о граничним вредностима мерења имисије, критеријумима за успостављање мерних места и евиденцији података (Сл. Гласник РД бр 54/92) присуство бензена, као канцерогене материје у ваздуху, није било дозвољено, концентрације бензена током 2005. године, прекорачиле су ГВИ ($0\mu\text{g}/\text{m}^3$) укупно 247 пут (99%). Максимална концентрација износила је $19.5\mu\text{g}/\text{m}^3$.

Обзиром да је марта 2006. године, ступио на снагу Правилник о допунама правилника о граничним вредностима, методама мерења имисије, критеријумима за успостављање мерних места и евиденцији података (Сл. гласник РС бр19/06) није забележено прекорачење ГВИ, којим је дефинисано да ГВИ на годишњем нивоу износи $5\mu\text{g}/\text{m}^3$ (с тим да то прекорачење може износити највише $5\mu\text{g}/\text{m}^3$ (100%) до 2015. године, с тим да се сваких 12 месеци почев од 2006. године, смањује најмање за по $0.5\mu\text{g}/\text{m}^3$), током 2006. године, није забележено прекорачење ГВИ. Максимална концентрација износила је $4.8\mu\text{g}/\text{m}^3$.

* годишња гранична вредност за NO_x према директиви ЕУ износи $30\mu\text{g}/\text{m}^3$

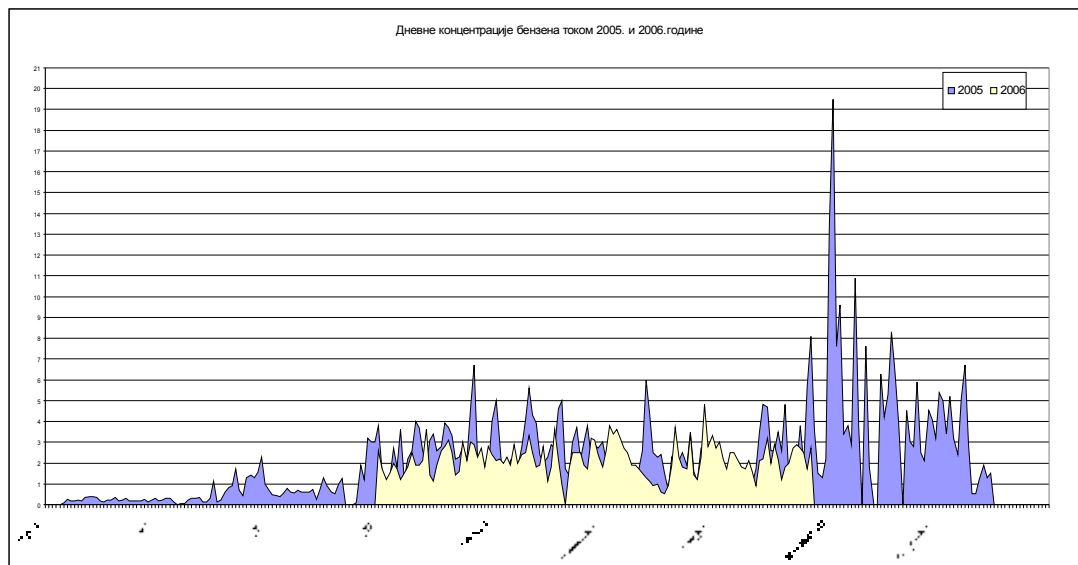

График 1.3.1- Дневне концентрације бензена током 2005. и 2006. године

Суспендоване честице - PM10

Током 2005. године, забележено је прекорачење ГВИ ($50 \mu\text{g}/\text{m}^3$ по Директиви ЕУ) у току 41 дана. Максимална годишња вредност од $206,76 \mu\text{g}/\text{m}^3$, измерена је 2.11.2005. године. Средња вредност износила је $36,4 \mu\text{g}/\text{m}^3$, а минимална концентрација $7,68 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

Концентрације суспендованих честица током 2006. године прекорачиле су ГВИ укупно 59 пута. Максимална вредност измерена је 11.01. 2006. године, и износила је $101,79 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Средња вредност у периоду мерења износила је $40,5 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

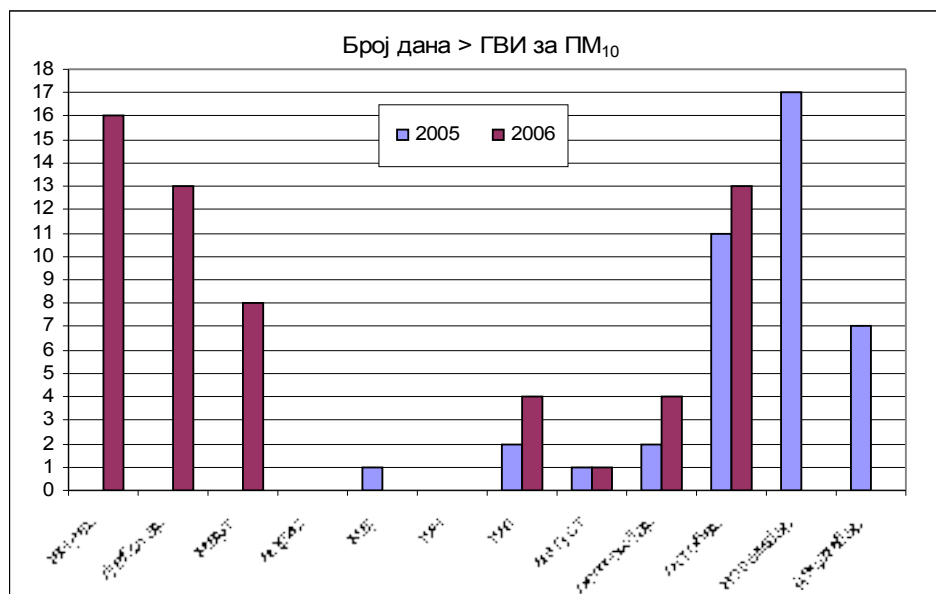

График 1.3.2 – Број дана када је забележено прекорачење ГВИ током 2005. и 2006. године

Табела 1.3.2. - Резултати мерења са аутоматске станице Зрењанин–Петра Драпшина 15

параметар	SO ₂ (µg/m ³)		CO (mg/m ³)		Бензен (µg/m ³)		PM10 (µg/m ³)		O ₃ (µg/m ³)	NO (µg/m ³)	NO ₂ (µg/m ³)	NO _x (µg/m ³)	H ₂ S (µg/m ³)
година	2005	2006	2005	2006	2005	2006	2005	2006	2006	2006	2006	2006	2006
C _{sr}	7	39	0,4	0,58	2,3	2,2	36,4	40,5	57,26	6,34	15,14	22,72	2,99
C _{max}	267	2	2	1,81	19,5	4,8	207	102	136	63	39	112	21
бр>ГВИ	1	5	0	0	31	0	41	59	20	-	0	46	0
%>ГВИ	0,4	2	0	0	1	0	17	27	9	-	0	20,72	0

Поред мониторинга аутоматском станицом, током 2005. године, мерена је и концентрација суспендованих честица на два мерна места: улица Петра Драпшина 14 и Фреквентна саобраћајница (Угао Барањске и Београдске улице), и то по седам дана у току месеца уз одређивање садржаја тешких метала другог и седмог дана.

На мерном месту Петра Драпшина 14, максимална концентрација суспендованих честица која је измерена износила је $801 \mu\text{g}/\text{m}^3$, док је минимална износила $17 \mu\text{g}/\text{m}^3$ (графички приказ 1.3.3). Измерене концентрације су прекорачиле ГВИ ($120 \mu\text{g}/\text{m}^3$) 38 дана (50% узорака).

На фреквентној саобраћајници, максимално измерена концентрација суспендованих честица износила је $385 \mu\text{g}/\text{m}^3$, а минимална $44,11 \mu\text{g}/\text{m}^3$. На овом мерном месту забележено је 39 дана (51% узорака) прекорачење ГВИ.

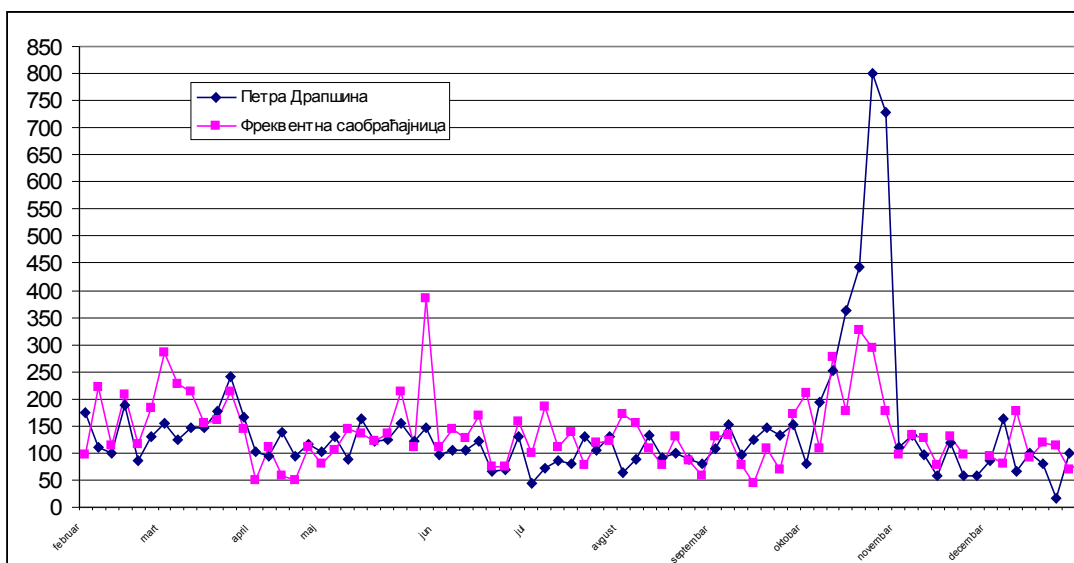

График 1.3.3-Концентрације суспендованих честица ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)

Тешки метали у суспендованим честицама

Кадмијум - у наведеном периоду мерења није забележено прекорачење ГВИ ($0.01 \mu\text{g}/\text{m}^3$). Максимална концентрација од $0.007 \mu\text{g}/\text{m}^3$ забележена је на фреквентној саобраћајници.

Олово - у наведеном периоду мерења није забележено прекорачење ГВИ ($1 \mu\text{g}/\text{m}^3$). Максимална забележена концентрација износила је $0.476 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

Манган - у наведеном периоду мерења забележено је једно прекорачење ГВИ ($1 \mu\text{g}/\text{m}^3$), на мерном месту фреквентна саобраћајница, када је забележена концентрација од $1.805 \mu\text{g}/\text{m}^3$, што представља максималну забележену концентрацију током 2005. године.

Хром - Максимална концентрација од $32.99 \text{ ng}/\text{m}^3$ забележена је на мерном месту фреквентна саобраћајница.

Никл и Арсен - у свим анализираним узорцима забележено је присуство никла и арсена. Максимална концентрација никла од $15.26 \text{ ng}/\text{m}^3$ забележена је на мерном месту Петра Драпшина, а максимална концентрација арсена од $5.34 \text{ ng}/\text{m}^3$ забележена је на истом мерном месту.

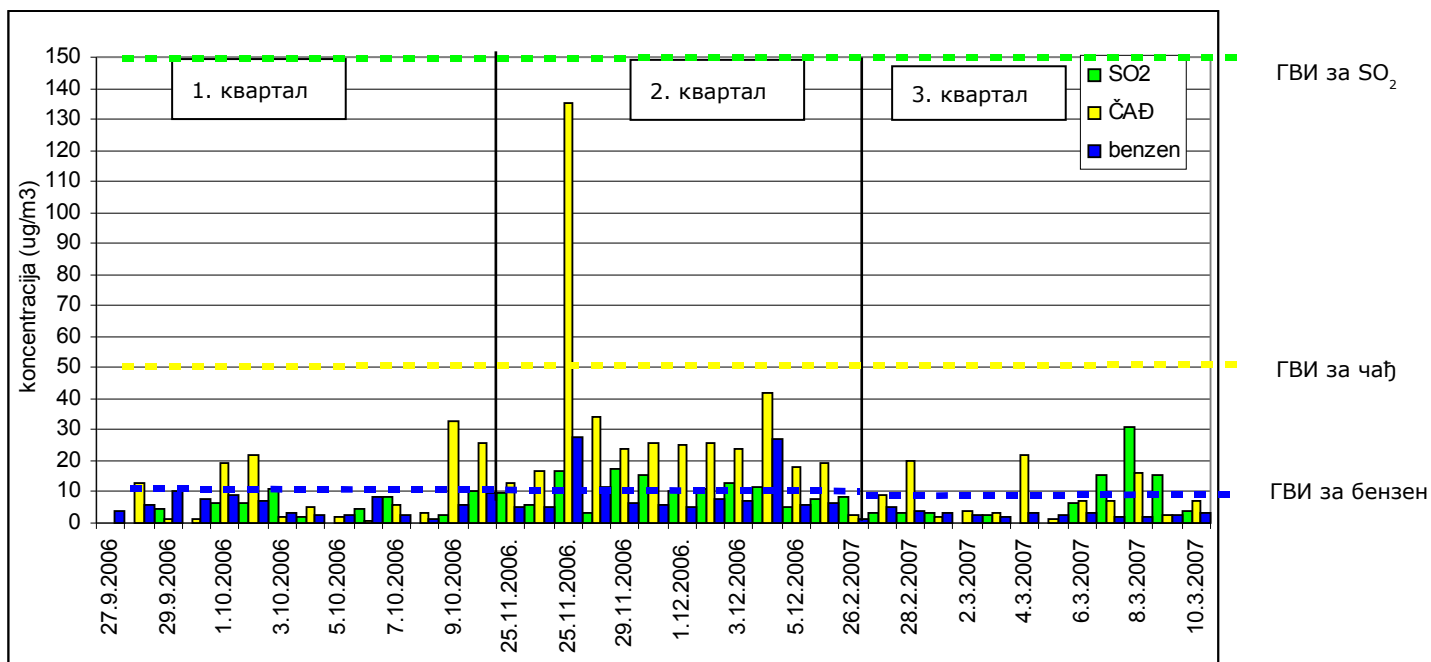
ПРАЋЕЊЕ УТИЦАЈА САОБРАЋАЈА НА КВАЛИТЕТ ВАЗДУХА

Праћење утицаја саобраћаја (мерење концентрације сумпор-диоксида, чађи, и *ВТХ-а*) на квалитет ваздуха у Зрењанину (улица Београдска 13) је вршено укупно 39 дана и то по 13 дана у периоду септембар-октобар, новембар-децембар 2006. и фебруар-март 2007. године.

На основу добијених резултата мерења може се закључити да:

- забележене концентрације сумпор-диоксида нису прекорачиле ГВИ. Средња вредност концентрације сумпор-диоксида у периоду мерења износи $8,87 \mu\text{g}/\text{m}^3$, док је максимална забележена вредност бензена од $30,70 \mu\text{g}/\text{m}^3$ забележена 08.03.2007.године.
- концентрације чађи прекорачиле су граничну вредности имисије у току 1 дана, што износи 3.8% узорака.** Средња вредност концентрације чађи у периоду мерења износи $16,83 \mu\text{g}/\text{m}^3$, док је максимална забележена вредност бензена од $135.5 \mu\text{g}/\text{m}^3$ забележена 27.11.2006.године.

3. **концентрација бензена прекорачила је граничну вредности имисије у току 4 дана, што износи 15.4% узорака.** Средња вредност концентрације бензена у периоду мерења износи $6,10\mu\text{g}/\text{m}^3$, док је максимална забележена вредност бензена од $27,66\mu\text{g}/\text{m}^3$ забележена 27.11.2006. године.
4. забележене концентрација толуена нису прекорачиле ГВИ. Средња вредност концентрације толуена у периоду мерења износи $7,22\mu\text{g}/\text{m}^3$, док је максимална забележена вредност бензена од $34,50\mu\text{g}/\text{m}^3$ забележена 04.12.2006. године.
5. Средња вредност концентрације ксилена у периоду мерења износи $6,90\mu\text{g}/\text{m}^3$, док је максимална забележена вредност бензена од $30\mu\text{g}/\text{m}^3$ забележена 24.11.2006.године.*

* ГВИ за ксилене нису дефинисане Правилником о граничним вредностима мерења имисије, критеријумима за успостављање мерних места и евиденцији података (Сл. Гласник РС бр 54/92 и 16/06)